

Reglen i stk. 1, nr. 1, svarer til gældende ret og stemmer med almindelige processuelle principper.

Efter stk. 1, nr. 2, kræves for det første, at sagsøgeren har *bopæl* (domicil) her. Blot ophold er ikke tilstrækkeligt. Om sagsøgeren har bopæl i Danmark må afgøres konkret, og det er ikke en betingelse for at statuere domicil i Danmark, at opholdet har været i en vis årrække.

Efter bestemmelsen i første led af § 448 d, stk. 1, nr. 2, skal bosættelsen have været i de sidste to år. Der skal således været gået mindst to år fra det tidspunkt, da sagsøgeren kunne anses for domicileret her i landet. Af formuleringen fremgår, at de to år skal ligge umiddelbart før sagsanlægget.

Når der i disse tilfælde stilles krav om to års bopæl i Danmark, beror det på, at en værnetingsregel, der bygger på sagsøgerens bopæl nødvendigvis må have et sådant indhold, at reglen ikke tilskynder udlændinge til at tage bopæl i Danmark blot for at opnå separation eller skilsmisse. Når adgangen til at anlægge sag ved danske domstole begrænses på denne måde, er der efter justitsministeriets opfattelse ikke knyttet væsentlige betænkeligheder til reglen. Det må i denne forbindelse fremhæves, at sagsøgte udeblivelse ikke i ægteskabssager har den samme vidtgående virkning — nemlig at der i almindelighed afsiges dom i overensstemmelse med sagsøgerens påstand — som i andre borgerlige sager. Efter retsplejelovens § 452 kan udeblivelsen kun tages i betragtning som bevisdatum imod sagsøgte. Efter retsplejelovens § 449 skal der endvidere i ægteskabssager altid beskikkes sagsøgte en advokat, såfremt han ikke selv møder ved advokat. Som følge heraf træder hensynet til sagsøgte i nogen grad i baggrunden ved udformningen af reglerne om domstolens internationale kompetence. På den anden side er det rimeligt, at en ægtefælle, der ved bopæl er knyttet til Danmark, kan opnå en afgørelse vedrørende sin familieretlige stilling her i landet, navnlig af hensyn til hans eventuelle ønske om at indgå nyt ægteskab her.

Også efter bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, sidste led, kræves, at sagsøgeren har bopæl i Danmark. Denne regel vil særlig have betydning for danske kvinder, der gifter sig med udlændinge, hvorefter ægtefællerne bosætter sig i udlandet, men som vender tilbage til Danmark, fordi ægteskabet viser sig ikke at være holdbart. Disse kvinder vil antagelig ret hurtigt kunne anses for at have generhvervet bopæl i Danmark og vil herefter kunne opnå separation eller skilsmisse uden at afvente 2 års-fristens udløb.

Betænkelighederne ved, at en ægtefælle eventuelt vil flytte til Danmark alene for at opnå separation eller skilsmisse, bør næppe tillægges vægt for så vidt angår personer, der tidligere har boet her, og der stilles ifølge forslaget heller ikke særlige krav til varigheden af den tidligere bopæl, som — sammen med bopæl ved sagsanlægget — begrunder dansk værneting.

Medens bestemmelserne under 1) og 2) som nævnt bygger på parternes bopæl, indebærer bestemmelsen under nr. 3, at sagen kan anlægges i Danmark, såfremt sagsøgeren har dansk indfødsret, selv om ingen af parterne har bopæl eller ophold i Danmark. Formålet med denne bestemmelse er at åbne mulighed for, at danske domstole kan yde retshjælp i tilfælde, hvor en dansk statsborger er afskåret fra at anlægge sag i det land, hvor han er bosat, fordi lovgivningen her bygger på nationalitetsprincippet og dermed henviser til domstolene i det land, hvor den pågældende er statsborger. Sag kan derimod ikke anlægges i Danmark, blot fordi sagsøgeren på grund af domicillandets materielle ægteskabslovgivning ikke kan opnå skilsmisse der, hvor han er bosat, f. eks. fordi landets lovgivning slet ikke giver adgang til skilsmisse.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer til den nugældende regel. Den nordiske ægteskabskonvention berøres ikke af ændringen.

Bestemmelsen i § 448 e foreslås bragt i overensstemmelse med den foreslåede ændring af § 448 d.